

Arkadiusz Łukasiak

Akta strat majątkowych przez dobra Mińsk w roku 1831 w czasie ostatniej wojny poniesionych

Rocznik Mińsko-Mazowiecki 19, 334-353

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AKT STRAT MAJĄTKOWYCH PRZEZ DOBRA MIŃSK W ROKU 1831 W CZASIE OSTATNIEJ WOJNY PONIESIONYCH

Wstęp

W czasie powstania listopadowego 1830-1831 roku Mińsk Mazowiecki położony w zawiślańskiej prawobrzeżnej części województwa mazowieckiego, Był był siedzibą władz Obwodu Stanisławowskiego składającego się z powiatów siennickiego i stanisławowskiego. Było to małe o drewnianej zabudowie prywatne miasteczko, należące do Stanisława hrabiego Jezierskiego, do którego należały też okoliczne Dobra Mińsk, składające się z folwarków: Niedziałka i Mikanów oraz Huty Szklanej [Mińskiej], były one jednymi z większych w obwodzie. Przez Mińsk przechodził trakt brzeski o znaczeniu gospodarczym i militarnym, umożliwiał on bez względu na porę roku łatwą komunikację z Warszawą i Brześciem. Równoległe do szosy brzeskiej na północ od Mińska biegł stary trakt litewski przez Liw, Dobrze, Stanisławów. W Mińsku krzyżowały się drogi lokalne w kierunku Cegłowa, Siennicy, Kołbieli, Stanisławowa i Jakubowa. Obwód Stanisławowski od połowy grudnia 1830 stał się miejscem koncentracji i stacjonowania wojsk polskich, co już było znacznym ciężarem dla mieszkańców.

Szczególnie ciężkie czasy nastąpiły, po ustąpieniu wojsk polskich 18 lutego 1831 roku. Główna kolumna wojsk rosyjskich zmierzających w kierunku Warszawy pod dowództwem Dybicza zajęła Mińsk i okoliczne miejscowości, gdzie wojska rosyjskie kwaterowały do 1 kwietnia 1831 roku. Tym samym rozpoczął się najtrudniejszy okres w XIX wiecznych dziejach miasta Mińsk i Dóbr Mińsk. Okres nieustannego kwaterunku wojsk rosyjskich i polskich trwał nieprzerwanie do połowy września 1831 roku. Armia rosyjska, nie posiadając dostatecznej ilości zabranego ze sobą zaopatrzenia od samego początku kampanii zmuszona została do pozyskiwania żywności i furazu w miejscach swojego kwaterowania. Armia rosyjska ogołociła teren Mińska także całego Obwodu Stanisławowskiego, drogą masowych rekwizycji, z wszelkich artykułów żywnościowych, furazu.

Na kwatery dla oficerów i pomieszczenia na wojskowy szpital zajmowano wszelkie budynki, na mieszkańców nakładano obowiązek dostarczania powód (wozów konnych) do wykonywania przewozów dla armii Dybicza. Armia rosyjska 25 lutego po bitwie grochowskiej znalazła się w tragicznej sytuacji, cierpiała głód i niedostatek. Zanim uruchomiono transporty zaopatrzenia żywności i furazu z Brześcia

i soli z Wyszkowa musiała korzystać z ubogich miejscowych zasobów. Wojska rosyjskie stacjonowały po obu stronach szosy brzeskiej, obozując pod Mińskiem, stale ogoławając okolice ze wszelkiej żywności, furazu i innych dóbr. Okres ten trwał aż do 1 kwietnia 1831 roku, kiedy Mińsk został zajęty przez wojsko polskie. Od tego czasu kwaterowały i obozowały wojska polskie, które też cierpiały niedostatek, choć w stopniu nie tak znacznym jak wojska rosyjskie. Wypasano zboża ozime, wypasano-ookioliczne łąki. Konie wypasano na łąkach i polach obsianych zbożem ozimym. W tym czasie nie dokonano zasiewów, w roku 1831 nie zebrano plonów. W wyniku głodu i trudnych warunków sanitarnych zaczęła się szerzyć epidemia cholery, której początki zaobserwowano wśród rannych żołnierzy polskich przewiezionych do Warszawy, a leżących wcześniej w rosyjskim lazarecie w Mińsku.

Właściciel Mińska i Dóbr Mińskich Stanisław hrabia Jezierski, wraz z rodziną nie przebywał w tym czasie w Mińsku. Stanisław Jezierski był posłem powiatu siennickiego, o na sejmie Królestwa Polskiego i uczestniczył w pracach sejmu. Żona hrabina Marianna z Małachowskich Jezierska z pięciorgiem nieletnich dzieci udała się do należącego do Małachowskich Białaczowa. Nadzór nad pozostawionym majątkiem, Jezierski zlecił soltysowi Janowi Płochockiemu z Mikanowa. Po samobójczej śmierci Stanisława Jezierskiego, upadku powstania, D, dziedziczką Dóbr Mińsk została jego żona, która przystąpiła do przywrócenia ich do stanu pierwotnego. W jej imieniu dobrami zarządzał rządcą Wieczorkowski. Ówczesne prawo skarbowe dopuszczało możliwość alliewacji¹ podatków w przypadku dóbr dotkniętych klęską wojny. Rząd Tymczasowy, w 1832 powołany przez Paskiewicza-Paszkiewicza, po stłumieniu powstania listopadowego, wstrzymał się początkowo z rozpatrywania przez władze skarbowe umorzeń w podatkach, motywując to oczekiwaniem na postanowienie cara Mikołaja (Statut Organiczny Królestwa Polskiego). Tak więc w roku 1831 nie udzielano ulg w podatkach. od razu ulg wg podatkowych.

Prawo do alliewacji podatków przysługiwało dobrąom zniszczonym, w wyniku klęsk wojennych i żywiołowych, w dwa lata od ich zaistnienia, pod warunkiem rozpoczęcia odbudowy i naprawy.

Straty powinny być udokumentowane, przeprowadzonym śledztwem, a wynik śledztwa zaprzysiężony w sądzie. 5 czerwca rządcą Wieczorkiewiczem składa podanie na papierze stemplowym, do burmistrza miasta Mińska. Dzień później podanie zostaje przekazane do Kkomisarza Obwodu Stanisławowskiego, który w dniu 12 czerwca 1834 roku zleca przeprowadzenie śledztwa strat majątkowych, nakazuje delegowanie przez burmistrza na grunt Dóbr Mińsk osobę do przeprowadzenia czynności śledczych, którycha wynik nakazuje mu przekazać. 13 czerwca delegowany burmistrza Krzymkowski udał się do Dóbr Mińsk, by spisać protokół śledztwa strat majątkowych. Ze względu na to, że rządcą Wieczorkowski nie przebywał w okresie powstania, wskazał on na Jan Płochockiego, a także na dwóch innych światdków

¹ **Alliewacja - (z lac.)** — zwolnienie prośby osób prywatnych o *allewiacje* w podatkach i innych ciężarach publicznych z przyczyn nadzwyczajnego podatku

- parobka i fornala, wszyscy trzej byli analfabetami. Wykaz został przedstawiony w formie tabelarycznej, obejmował różne rubryki z podziałem na 4 główne części: Ffolwark Mińsk, Ffolwark Niedziałka, Ffolwark Mikanów i Huta Szklana. Po spisaniu protokołu dokument został wpisany 14 czerwca 1834 roku do rejestru notarialnego, w takiej formie został 26 czerwca 1834 roku zaprzysiężony w Sądzie Pokoju Powiatu Siennickiego.

29 czerwca protokół został przedstawiony do ostatecznej dekretacji Kkomisarzowi Obwodu, Janowi Norwidowi. Wydał on pozytywną opinię. Zapewne dalej dokument śledztwa strat majątkowych trafił do Komisji Rządowej Podatkrychodów i Skarbówu.

Nota wydawnicza

Protokół „Akt Strat Majątkowych przez Dobra Mińsk w roku 1831 w czasie ostatniej Wojny poniesionych” przechowywany jest w oddziale III Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie, wchodzi w skład Archiwum Jezierskich. Jest to cienki poszyt w twardej współczesnej oprawie, zawierający kartę tytułową i 31 ponumerowanych stron. Niektóre karty składają się z papieru stemplowego² o nominale 10 groszy, takich kart w całym protokole jest 9. Układ tekstu jest w porządku chronologicznym od 5 czerwca do 29 czerwca, choć strona z opinią Kkomisarza znajduje się w położeniu, pomiędzy tekstem protokołu i odebranymi przez sąd przysięgami. Opłata stemplowa występuje tam gdzie niejako, sprawa jest wszczynana, jej zaś dalsza kontynuacja nie zawiera stempli. Protokół dotyczy problematyki ekonomicznej, spisany jest na *pagina fracta* – z jednej strony „przedmioty wniesione”, z drugiej „decyzje, opinie, zapytania” komisarza Obwodu Stanisławowskiego czy pytanie sporządzającego protokół. Szczegółowy wykaz sporządzony jest w formie tabelarycznej, sumowane dane liczbowe nie posiadają błędów rachunkowych.

Tekst protokołu opracowałem zgodnie z normami przyjętymi dla wydań popularnych tekstów XIX-wiecznych. Zmodernizowałem więc pisownię i interpunkcję, zachowując celowo stronę graficzną, nie naruszając języka, także tam, gdzie protokolant stosuje formy niepoprawne. Nie zmieniam form fonetycznych jak np. obiekt - obiekty, zajmował – zajmował.

By maksymalnie ułatwić czytelnikowi lekturę, zamieszczam przypisy dolne jako notki do odpowiednich stron tekstu głównego. Przypisy mają najczęściej charakter rzeczowy, objaśniają pojęcia, wyjaśniają fakty, objaśniają znaczenie słów i terminów, niewystępujących we współczesnym języku polskim.

² **Papier stemplowy** (zwany również **stemplem**) - specjalny arkusz papieru, na którym można było wnosić pisma, którego adresatami były organy administracji publicznej. Papier ten był opatrzony w trakcie produkcji stemplem rządowym. W Polsce został wprowadzony w roku 1775.

Akta
Strat Maiątkowych przez
Dobra Mińsk w roku 1831 w
czasie ostatniej Woyny poniesionych [koniec strony tytułowej]

grzeb 10/6/34³ Od
Do 7226

Wielmożnego Komisarza Obwodu
Stanisławowskiego

Mińsk 5 czerwca 1834 r.
Od ręki prez. 12/6/34 N° 782

Burmistrz Miasta Mińska
Podanie komunikujące Burmistrzowi Miasta
Mińska poleca [Krzymowskiemu]⁴ aby
Śledztwo Strat Majątkowych przez Dobra
Mińsk poniesionych sporządził następnie po
Zaprzysiężeniu przez Osobę Interesowaną
Do Zaopiniowania Komisarzowi O[bwod]u
Lesultat⁵ niniejszego przedstawił –
Mińsk 6 czerwca 1834
Komisarz Ou. Stanisławowskiego [podpis
Norwid⁶ ...]
Rejnot⁷ 14/6 1834.

Do zdziałania śledztwa strat majątkowych w
Dobrach Mińsk w czasie wojny roku 1831
wydarzonych. Ma honor prosić W^o Komisa-
rza Obwodu o zesłanie na grunt Delegowa-
nego.

Działo się na Gruncie Dóbr Mińska dnia 13
czerwca 1834 roku.
Wskutek odřejnego polecenia Wielmożne-
go Komisarza Obwodu Stanisławowskiego z

³ Sygnatury nadane przez urząd (10/6/34), oznacza dzień, miesiąc, rok.

⁴ Wstawione i dopisane. Dalej w tekście nazwisko [napisane wyraźniej] Krzymowski delegowany burmistrza miasta [Bur Delego] w roku 1834 burmistrzem Mińska był Kajetan Żukowski.

⁵ **Lesultat^{um}, właśc^{iwie}:** Resultatum- (z łac.) - efekt, rezultat, wynik

⁶ W latach 1834-1835 komisarzem Obwodu Stanisławowskiego był Jan Norwid – ojciec Cypriana Kamila Norwida, [w]: C. Norwid, PISMA WYBRANE Tom 1, Warszawa 1968, s. 44,45.

⁷ **Rejnot** - skrót od: rejestru notarialnego, zapewne dokument przed zaprzysiężeniem go w sądzie, dzień wcześniej został wpisanych do rejestru notarialnego, notariusza powiatu siennickiego. Tego wymagało prawo, by móc uznać wszelkiego rodzaju straty majątkowe i uwzględnić je przy płaceniu podatków.

dnia 6 czerwca rb N° 7226 na podanie Pana Wieczorkowskiego Rządcy Dóbr Mińska W Imieniu Jaśnie Wielmożnej Hrabiny Jezierskiej⁸ Dziedziczki działającego.

Delegowany Burmistrza Miasta Mińska do sporządzenia Śledztwa wszelkich Strat majątkowych przez Dobra Mińsk, czyli folwarki one składające to jest: Folwark Mińsk, Niedziałka, Huta Szklana⁹ i Mikanów, co w zeszłej rewolucyjnej Wojnie w roku 1831 poniesionych udał się w dniu dzisiejszym na miejsce wyżej wyrażone, i zawiadzał Pana Wieczorkowskiego obecnie Dobrami Mińsk zarządzającego o Wykazanie Strat Majątkowych, a mianowicie rodzaju i szacunku tychże nadto dowodów piśmiennych, czyli Regestrów Ekonomicznych lub w braku onych, takich świadków którzy, by wszelkich przedmiotach szkody zrządzone zostały, jaka ich podówczas wartość była, przez jakie Wojska i na koniec [w] jakim czasie szkody następowały, Pan Wieczorkowski stawiając, na powyższe oświadczył.

Iż w roku 1831 w czasie byłej rewolucyjnej Wojny w Dobrach Mińsk nie znajdował się i dlatego szczegółowo strat przez rzeczone dobra poniesionych wykazać ani też szacunku oznaczyć, nie jest w możności, jak również oświadczył, że JW° Hrabina Jezierska Dziedziczka nader poszkodowana nie mieszkając w roku 1831 w Dobrach tutejszych o czasie, i przyczynach JWY szkody bliskiej wiadomości, nie posiadała [zwłaszcza] Mąż JWY wówczas przy życiu zostawał¹⁰ i sam się wszystkim zajmował. Na koniec oświadczył, że

regestra Ekonomiczne w roku 1831 jako w czasie wojennym wcale prowadzone niebyły

-.

⁸ Marianna z Małachowskich Hrabina Jezierska, żona Stanisława Donata Hrabiego Jezierskiego.

⁹ Obecnie Huta Mińska.

¹⁰ Stanisław Donat hrabia Jezierski był, posłem powiatu siennickiego w sejmie Królestwa Polskiego, popełnił samobójstwo, było ono wg Weżyka konsekwencją nagannego patriotycznie zachowania się jego brata (Jana Nepomucena hrabiego Jezierskiego), L. Dembowski uznawał je zaś za protest wobec rewolucyjnych działań rządu i sejmku.

Lecz do większego wykazania i zaprzy-
siężenia wartości poniesionych strat, w
Budowlach i innych, przedstawia Pana
Płochockiego wówczas nad [Krenstencjami
Magazynami, Ruchomościami Sprzętami
Gospodarski mi, zgoła nad wszystkimi
w całych Dobrach Ponoszonej Dozór
mających Kazimierza Trzaskę, Stanisława
Licińskiego Ławników Miasta Mińska nie
mniemniej Andrzeja Woydygę wówczas
owego Parobka, Jana Frelaka Fornala i Piotra
Płochockiego Sołtysa Mikanowa świadkami
samowolnego poboru, przez Wojska wszel-
kich obiektów oburzeniem będących.
Delegowany Burmistrza po takim wnio-
sku do niniejszego Protokołu przez Pana
Wieczorkowskiego uczynionym powołał JP.
Płochockiego oznajmiwszy mu, od przybycia
zapytał się Onego następnie.

Masz Waćpan do niniejszego Protokołu naj-
rzetelniej zeznać, jakie szczegółowo objek-
ta, a raczej zabudowania w Towarzystwie
Ogniomym¹¹ ubezpieczone uszkodzonemi
zostały, rzadko jakie zapasy Zboża, Trunków,
Wiktuałów, Sprzęty, Narzędzia Gospodar-
skie, i inwentarze JW. Hrabini Jezerskiej
własne w roku 1831 w czasie byłej rewolu-
cyjnej Wojny, przez Wojska, jakie Wojska,
w jakim szczególnie czasie, bez wydawania
na to kwitów gwałtownie być zabrane lub
zniszczone były na koniec, jaka szczegółowo
wartość onych być mogła w czasie zaboru.

¹¹ Zakłady ubezpieczeniowe na ziemiach polskich powstały już po rozbiorach, na początku XIX wieku. Były to towarzystwa ogniowe, czyli tak zwane socjety. W 1803 roku na podstawie ustawy króla pruskiego Fryderyka Wilhelma utworzono Towarzystwo Ogniowe dla Miast w Prusach Południowych. W utworzonym w 1807 r. Księstwie Warszawskim, zorganizowano nowe Towarzystwo Ogniowe dla Miast i Wsi. W Królestwie Polskim zlikwidowano Towarzystwo Ogniowe z czasów Księstwa i w 1817 roku powołano w jego miejsce Ogólne Towarzystwo Ogniowe dla Miast w Królestwie Polskim. Ubezpieczenie [asekuracja] budynków należących do właścicieli ziemskich miało charakter dobrowolny, natomiast decydowali oni o obowiązku ubezpieczenia budynków swoich poddanych. Towarzy-
stwo było monopolistą w zakresie tych ubezpieczeń.

Stawiający [się] JP Płochocki na uboczne uczynnione mu zapytanie odpowiedział. W roku 1831 w Miesiącu Lutym i następnie aż do miesiąca września roku tegoż niższemi czasy głównie jednak w Miesiącu Marcu gdy Wojska Cesarsko Rosyjskie obozowały i w Miesiącu Kwietniu kiedy, spod Pragi po stoczonych walce rajtowały się jak pamiętamy z Korpusu Generała Dybicza¹² niewiadome mi ze swego nazwiska Pułku, a częścią byłę wojska Polskie, Dobrom Mińsk gwałtownym sposobem nie dając, żadnych pokwitowań zniszczyły i zabrały co następnie.

Folwark Mińsk Budowle asekurowane i nie asekurowane

Lp.	Rodzaj budowli	[podana wartość w szczególności i ogólnie]
		Złp
1.	Stodołę w kwadrat, czyli okólnik zabudowaną, częścią dachówką, a częścią słomą kryta, 280 łokci Obwodu swego mająca ¹³ , w której wszelki Magazyn Rosyjski ¹⁴ był mieszczony. Wojsko Rosyjskie z sprzętami swego Wojennego dla nagłej rejterady od Grochowa w pierwszych dniach Miesiąca Kwietnia 1831 roku z wraz z zapasami Magazynowemi naumyślnie spaliło wartość, której na wówczasowa była.	5500
2.	Spichlerz pruskim murem budowany w trzech piętrach gontami pokryty, w którym Magazyn był mieszczony w tymże czasie takiejże i jak wyżej sposobem Wojsko Rosyjskie zupełnie spaliło wartość, którego wówczasowa była.	6000

¹² Były to głównie wojska VI rosyjskiego Korpusu dowodzonego przez generała Grigorija Rosena, dla którego, Mińsk był bazą zaopatrzeniową. Tutaj kierowane były rosyjskie transporty furazu z Brześcia, a stąd trafiały na pozycje generała Gejsmara pod Wawrem. W Mińsku przebywał intendent generalny armii Dybicza, senator Abakumow, także ustanowiony był wojenny komendant generał Emiliankow.

¹³ **Łokieć** – nowopolski (Królestwie Polskim) **57,6 cm**, przeliczając na jednostki metryczne daje 161,28 m obwodu, czyli długość 1 ściany ok. 40 metrów. Jednostki miar i wag w całym tekście oparto na podstawie: Postanowienia Namiestnika Królestwa Polskiego Józefa Zajączka z dnia 13 czerwca 1818 r., [w] Dziennik Praw Królestwa Polskiego, Tom VI (nr.22-27), s. 50-63.

¹⁴ Magazyny znajdujące się w Mińsku, a raczej w folwarku Mińsk wojsko rosyjskie podpaliło przed wkroczeniem wojska polskiego 1 kwietnia 1831, jak mówią źródła: np. S. Barzykowski, Historia Powstania Listopadowego, Poznań 1883-1884, s. 128 dz. cyt. „[...] *zamiast zebrać bogaty plon, daliśmy czas nieprzyjacielowi w Mińsku magazyn spalić*”. A także (T. Strzeżek, Kawaleria Królestwa Polskiego w powstaniu listopadowym; mobilizacja i podstawy funkcjonowania w wojnie, Olsztyn 2006, s. 95, dz. cyt. „*konie w jeździe poznańskiej nie jadły owsa z magazynu w Mińsku, gdyż był zadymiony*”. [...] Tak więc magazyny zostały częściowo ocalone i były wykorzystywane w późniejszych działaniach przez polskie wojsko, trafiały do nich transporty z furazem z Warszawy.

3.	Młockarnia ¹⁵ murowana na 6 koni do ciągnięcia się osobny deptak i sieczkarnia, również na magazyn zajęta w czasie i przyczyn jak wyżej powiedziano z wraz z zapasami magazynowanymi i wszelakimi maszynami spalona wartości ...	15000
4.	Lodownia Gontami kryta także na Magazyn zajęta razem z innymi spalona.	400
5.	Folwark ze czworaki zbudowany deskami kryty jak wyżej powiedziano, spalono M[magazynu] Wojennego spalono wartości.	800
6.	Oranżeria Gontami pokrytą i Inspekta Wojsko Rosyjskie rozebrało i w obozie spaliło w Miesiącu Marcu, wartości.	1500
7.	Stodoła blisko tejże oranżerii będąca Słomą kryta również też wojsko w obozach spaliło wartości.	150
8.	Piwnica dachówką kryta jak wyżej spalona.	200
9.	Chlewy i Kurnik Folwarczne 108 długości 7 szerokości tarcicami kryty rozebrane i [w] Obozach spalono w tymże czasie i przez też Wojsko.	400
10.	Piwnice drugą, folwarczną dachówką kryta tak jak wyżej spalona.	80
11.	W Browarze i gorzelni dworskiej zabrano i w obozach przez Wojsko Rosyjskie spalono, pułapu i podłogi po łokci 20 długości a 18 szerokości niemniej okien okutych 8 i drzwi 10 wartości czego w ogóle.	200
12.	Parkanu i Drzewa tartego około ogrodu owocowego [parkanu] w wówczas stojącego długości łokci 1000 a wysokości łokci 3 Wojsko Rosyjskie w Obozach spaliło wartość, którego wynosi.	2015
13.	Sztachety stolarka obtarta pozostawiona na budowanie długości sążni 10000.	1800
14.	Płotu zagrodowego na słupy stawianego przesł 1000 wartości onego.	5000
15.	Całe [obejście] do folwarku Mińsk rozebranych przez Wojska Rosyjskie więcej i do Miesiący ciągle obozujące rozebrano i na ogniskach spalono, domów Włościańskich słomą krytych 8 nie mniej stodoł z oborami, chlewami, płotami do tychże należących 8 na koniec i grodzie i piekarnia wartość czego.	6400
16.	Wyższej samej Wsi i tymże sposobem spalona, Karczmę słomą krytą.	500
17.	Cegielnię z Szopami pod Miastem urzecz ¹⁶ stojącą słomą i gontami krytą Wojsko Rosyjskie rozebrało i w Obozach spaliło wartość czego.	3000
18.	Całej Wsi Kieżderak Wojsko Rosyjskie spaliło Dom Włościański słomą kryty wartości.	400
19.	Karczmę Pohulanką zwaną Wojsko Rosyjskie obozujące rozebrało i spaliło wartości której.	250

¹⁵ Chodzi tu o kierat (manez) czyli, urządzenie napędzane siłą koni chodzących po okręgu po deptaku.

¹⁶ **Urzecz** – staropolskie, miejsce położone nad rzeką (urzecz).

20.	Owczarnia razem z holendernią ¹⁷ w Folwarku Mińsk będącą dachówka krytą Wojsko Rosyjskie obozując, spaliło, to rozebrało i zniszczyło wartości.	6000
21.	Dom Dworski i Kuźnia w Mieście Mińsku gontami kryte asekurowane częścią przez byłe Wojsko Polskie częścią Rosyjskie rozebrano i na ogniskach spalono wartości.	1500
22.	Takim, że jak wyżej sposobem i przez toż samo Wojsko spalono drugi dom dworski z kuźnią asekurowany gontami kryty wartości.	1500
23.	Trzeci Dom Dworski asekurowany, w którym mydlarnia mieszczona była gontami kryty jak wyżej w tej samej opiece spalono wartość, którego.	1000
24.	Czwarty Dom Dworski w Mieście Mińsku niemniej Barak przy tymże będący gontami kryty przez Wojsko Rosyjskie spalono wartość jego.	1100
25.	Z karczmy Dworskiej w Mieście Mińsku będącej dach gontami krokwie pułapy, podłogi, drzwiami i oknami i zamkami obdarto i na ogniskach przez wojsko Cesarsko Rosyjskie spalono jak nie równie piece i kominy zrujnowano wartość czego.	1200
26.	Przez Wojsko Rosyjskie obozujące z 14 domów dworskich poprzednio i teraz przez urzędników Biura Obwodu ¹⁸ zajmowanych poobdzierano, częścią dachy gontami kryte, pozabierano drzwi i okna z okuciami niemniej chlewy obory i parkany przy tychże będące rozebrano i wszystko na ogniskach obozowych spalono, owego reperacja, a raczej przyprawienie obecnie do pierwszego stanu budowli wedle rejestrowanych ekonomicznych wynosi.	1070
27.	Kuchnia Angielska w oficynach murowana przez Wojska Rosyjskie zniszczona została.	300
28.	Upust wodny z drzewa rzniętego w około bal sadzawki w bliskości pałacu spalono wartość.	323
29.	Altanka w ogrodzie wówczas będąca zniszczona wartości.	200
30.	Kanap ze Stukami w altanie Sztuk 3.	100
31.	Desek rzniętych nowych zabrało Wojsko Rosyjskie i w Obozach spaliło Kup 11, 1 kopa po Złp 60.	660
Co do produktów		
1.	Żyta czystego ziarna w spichrzu pod kluczem, w ręku moim będącym było remanentem korcy 200, które jako co do budowli powiedziano przez Wojska Rosyjskie dla planu Wojennego wraz z Budowlami i magazynami spalono zostało, że zaś korzec Żyta podówczas Złp 25 kosztował, a zatem za korcy 200 wynosi.	5000

¹⁷ **Holendernia**, oledernia, tak za czasów saskich zaczęto nazywać w Polsce obory folwarczne, dworskie, do których sprowadzono stadniki holenderskie i żuławskie dla poprawienia mleczności krów polskich. [w] Z. Gloger, Encyklopedia staropolska ilustrowana, Tom 2, Warszawa 1901, s. 252.

¹⁸ W pomieszczeniach biura Obwodu Stanisławowskiego znajdował się po bitwie grochowskiej rosyjski lazaret. dz. cyt. „[...]Judal się z woźnym Pawłowskim do lokalu biura Komisarza obwodowego, [...] w którym był lazaret” [...]; [w]: M. Rostworowski, DŹYARYUSZ SEJMU Z R. 1830-31, TOM III, OD 19 KWIETNIA DO 25 MAJA 1831., Kraków 1909, s. 488.

2.	Słodu Jęczmiennego jak wyżej spalono i zniszczono, korcy 530 cena wczasowa po Złp 17 wynosi.	9010
3.	Owsa podobnież tymże samym składzie spalono korcy 200 korzec po Złp 12.	2400
4.	Tatarki, czyli Gryki spalono tymże składzie korcy 40 korzec po Złp 12.	480
5.	Rzepaku spalono korcy 40 korce po Złp 18.	270
6.	Grochu spalono korcy 40 korzec 16.	640
7.	Prosa spalono korcy 15 korzec po Złp 15.	225
8.	Jęczmienia do siewu pozostawionego spalono korcy 80 korzec po Złp 16.	1280
9.	Chmielu Kupionego spalono kamieni ¹⁹ 12 po Złp 24 kamień.	288
10.	Kartofli w kopcach na polu będących przez Wojsko Rosyjskie i częścią b. polskie zabrano korcy 1015 po Złp 6.	6090
11.	Żyta w snopie w stodołach, które z magazynem spalono i poprzednio do Obozów z tychże stodół wyniesionego było kup 50, które łącznie z słomą ceniąc kopę po Złp 30.	1500
12.	Pszeniczy w Snopie z którąż jak wyżej Wojsko postąpiło kup 60 kopa po Złp 35.	2100
13.	Jęczmienia wszystkiego Kup 40 kopa po Złp 26 czyni.	1040
14.	Owsa kup 300 kopa po Złp 20.	6000
15.	Grochu fur parokonnych 40 fura po Złp 33.	1320
16.	Gryki fur jednokonnych 30 fura po Złp 7.	210
17.	Siana różnemi czasami tak przez b wojsko polskie, jako też większej części Rosyjskie zabrano stogów 18, w których mieściło się fur jednokonnych 720 fura po Złp 15.	10800
18.	Słomy podobnież jak Siana różnemi czasami zabrano fur 105 fura po Złp 7.	735
19.	Żyta czystego ziarna wysiano na rolę w roku 1831 w pola folwarku Mińsk korcy 180, że zaś wszystko obozami stojące częścią b Polskie a więcej Rosyjskie tak dalece żyto już stojące w tratowały i konie wypasali, ²⁰ że nic zbierać nie można było, z zatem za jeden korzec wysianego Żyta Złp 18 licząc, czyni.	3240
20.	Pszeniczy wysiano korcy 48 a że ta [korcy] z przyczyny jak wyżej nie zbierano, za korzec po Złp 27 licząc, czyni.	1296
21.	Siana na folwarku Mińsk nic nie zebrano z powodu, że Wojska częścią wypasaly, a częścią wyratowały, przeszło fur 400 fura jednokonna Złp 12.	4800
22.	Wysianego Żyta korcy 180 na folwarku Mińsk żadnego plonu nie zebrano, a to dla przyczyn wyżej wskazanych a że wedle zasady ogólnej spodziewany plon ziaren 9 przynieść powinien, a zatem na stracie wypadu, korcy 540 rachując, za jeden po Złp 18 czyni.	9720

¹⁹ Kamień - staropolska jednostka masy. Nazwa jednostki pochodzi od kamieni stanowiących część żaren. 1 kamień = 32 funty nowopolskie = 64 grzywny = 1024 łutów = 12,96 kg.

²⁰ O wypasie w dniu 1kwietnia 1831r. wspomina generał Henryk Dembiński: „*Ruszyłem więc po krótkim popasie do Stanisławowa*”: [w], Henryk Dembiński, JENERAŁA DEMBIŃSKIEGO PAMIĘTNIKI, O POWSTANIU W POLSCE R. 1830-31, TOM I, Kraków 1875, s. 124.

Co do Trunków		
1.	Wódki okowity w parownicy pod spichrzem mieszczonojskiej Wojsko Rosyjskie spaliwszy Spichrz, Ze Swym Magazynem zniszczył garnicy ²¹ 2005 a że garniec okowity wtenczas był, po Złp 8 czyni.	16040
2.	Piwa Warcały, czyli beczek 20 po Złp 20.	400
3.	[nie wypełniony]	
Co do Wiktuałów		
1.	Zabrano przez Wojsko Rosyjskie, z Spizarni Dworskiej mąki pszennej Żytniej pytlowej korcy 6 korzec po Złp 20 czyni.	120
2.	Kaszy Jęczmiennej, Gryczanej, Jaglanej ²² zabrano, razem korcy 5 a korzec po Złp 14 czyni.	70
3.	Słonin polci dwa funtów 120 ważących funt po groszy 20 czyni.	80
Sprzęty i Narzędzia Gospodarskie		
1.	Krzesel Jesionowych politurowanych Wojsko Rosyjskie z pałacu zabranych sztuk 150 sztuka po 7.	1050
2.	Billard ²³ dwa wartujących.	1500
3.	Pantalion ²⁴ Mahoniowy wartujący.	1300
4.	Pantalion drugi reperacja.	360
5.	Łóżek Jesionowych politurowanych sztuk 18 po Złp 18.	324
6.	Drewnianych kanapek 16 jedna po Złp 5.	80
7.	Kanap wybijanych sztuk 5 jedna po Złp 54.	270
8.	Szaf różnych kredensowych i od sukien sztuk 24 jedna po Złp 20.	480
9.	Kanap z wybiciami 3 po Złp 20.	60
10.	Serwantek ²⁵ trzy.	400
11.	Cebrzyków ²⁶ miedzianych 2 czyni.	180
12.	Sofa, czyli deflag z wałkami na sprężynach skórą pokryta.	120
13.	Okien dubeltowych okutych 4 łokci ²⁷ wysokich na piętrze sztuk 15 jedno po Złp 120.	1800
14.	Okien mniejszych pojedynczych sztuk 30 po Złp 15.	450
15.	Drzwi należycie okutych [sztabami] mosiężnymi a niektóre z żelaznymi sztuk 112 a Każde po Złp 60.	1720
16.	Stołków i Stolików sztuk 60 każdy po Złp 20.	1200
17.	Jedno lustro wartość.	12
18.	Sikawka ważna do gaszenia ognia w czasie pożaru służąca spalona została kosztująca Złp.	600

²¹ **Garniec** - jednostka objętości stosowana od średniowiecza. Nazwę wzięła od naczynia. 1 garniec nowopolski = 4 litry, 32 garnce=1 korzec; 48 garnce=1 beczka.

²² **Kasza jaglana**, kasza z prosa.

²³ **Billard**: właściwie Bilar, z francuskiego patrz S.B. Linde, Słownik języka polskiego. T. 1, cz. 1, Warszawa 1807, s. 108, gra stołowa w galki, stół bilardowy, zapewne w pałacu był tzw. pokój bilardowy.

²⁴ **Pantalion** – instrument muzyczny będący połączeniem fortepianu i ksylofonu.

²⁵ **Serwantka** - rodzaj wolno stojącej oszklonej z trzech stron szafki z półkami do przechowywania ozdobnej porcelany, szkła, sreber i innych przedmiotów, często elementów zastawy stołowej.

²⁶ **Cebrzyk** - szaflik, ceberek, naczynie kuchenne.

²⁷ **Łokieć** – nowopolski (Królestwie Polskim) 57,6 cm.

19.	Spalono lamp kandelabrowych sztuk 4 sztuka po 100.	400
20.	Magiel jeden spalony.	105
21.	Lamp pokojowych sztuk 30 każdy po Złp 54 spalono.	[brak]
22.	Parawanów sztuk 30 wartości.	700
23.	Zegar stołowy duży wartujący.	288
24.	Fajansa porcelany, szkła szlufowanego i gładkiego, cyny, lichtarzy, Imbryków i wszelkich naczyń kredensowych za Złp.	1520
25.	Żelastwa i różnych sprzętów ze składu magazynowego zabrało Wojsko rosyjskie za Złp.	1548
26.	Wozów Szybowanych ²⁸ 2 zabrano, wóz po Złp 144 uczyni.	288
27.	Wozów nieszybowanych okutych zabrało Wojsko Rosyjskie sztuk 8 jeden po Złp 20.	160
28.	Kocz ²⁹ w stodołach będący spalono wartości.	500
29.	Doroszkę na rysorach parokonna jak wyżej spalono.	300
30.	Bryczkę parokonna kryte w połowie spalono wartość.	150
31.	Kareta na saniach stojąca w stodołach spalona wartości .	105
32.	Karete drugą także na saniach stojąca spalono wartość.	150
33.	Kłódów do Kapusty ³⁰ zabrało Wojsko Rosyjskie sztuk 10 po Złp 10.	100
34.	Fasów ³¹ do sypania Mąki spalono sztuk 20 jedna sztuka po Złp 5.	100
35.	Stołów do suszenia Mąki 3 jeden po Złp 10 spaliło wojsko.	300
36.	Sążeń ³² suchych przygotowanych drzewa do robienia szkła do Huty 1208 Wojsko Rosyjskie do obozu zabrało i spaliło sążeń po 6.	7248
Co do Inwentarza		
1.	Koni fornałskich różnemi czasy zabrało Wojsko Rosyjskie a częścią były Wojsko polskie sztuk 20 jeden po Złp 126.	2520
2.	Osiów 6 jeden po Złp 54.	324
3.	Wołów roboczych sztuk 90 zabrało Wojsko Rosyjskie i b Polskie jeden Wół po Złp 144.	12960
4.	Krów Dworskich [w pachcie ³³]]będących zabrało też wojsko sztuk 60 do lazaretów ³⁴ jedna krowa po Złp 108.	6480
5.	Jałowizny sztuk 21 sztuka po Złp 50.	1050

²⁸ **Wóz szybowany** – hasło: [szybowany] 1. wóz = wóz okuty, dobry, mocny. 2. koła szybowane = okute obręczami; [w], SŁOWNIK JEZYKA POLSKIEGO, T. VI.; S-Ś, p. red. A. Kryński, W. Niedźwiecki, Warszawa 1909, s. 696

²⁹ **Kocz** – to pierwszy pojazd resorowany, czterokołowy, dwuosiowy, pochodzący z Węgier. W XIX w. koczami nazywano niekiedy powozy.

³⁰ **Kłódów** do kapusty; kłoda do kapusty dawniej kapustę trzymano w wydrążonych kłodach, chodzi tu o nazwę beczki do kiszenia kapusty.

³¹ **Fasy** do sypania mąki - duże drewniane naczynia z klepek z pokrywami do przechowywania odmierzonej [fasowanej] części mąki.

³² **Sążeń** - jednostka długości. Miara miała długość rozpostartych ramion dorosłego mężczyzny. Sążeń (lub inaczej siąg) zmieniał się na przestrzeni wieków, oscylując w granicach 2 metrów, sążeń nowopolski - 1,728 m.

³³ **Pacht** (niem. *Pacht* z łac. *pactum* ‘układ’) daw. dzierżawa lub opłata za nią.

³⁴ **Lazaret** - przestarzałe szpital wojskowy, polowy. W okresie od 18 lutego 1831 r., do wycofania się z Mińska 1 kwietnia 1831 r., wojska rosyjskie założyły w Mińsku [także w Okuniewie i Kałuszyń] szpitale wojskowe na 1200 rannych.

6.	Owiec macior i skopów zabrało Wojsko Rosyjskie i Polskie do obozów i lazaretów sztuk 700 jedna owca po Złp 13.	9100
7.	Świń macior toż wojsko zabrało sztuk 8 jedna świnia po Złp 36.	288
8.	Wieprzy karmowych sztuk 7 jeden po Złp 72 wynosi.	504
9.	Wieprzaków rocznych Chudziaków sztuk 16 jeden po Złp 12.	288
10.	Wieprzaków półrocznych sztuk 18 jeden Złp 12.	316
11.	Indyg sztuk 20 jedna po Złp 8.	160
12.	Gęsi sztuk 25 sztuka po Złp 3.	75
13.	Kur sztuk 15 jedna po Złp 1.	15
Co do propinacji³⁵		
1.	Karczma Pohulanka z powodu zupełnego zniszczenia przez Wojska Rosyjskie i Polskie niebyła wydzierżawiana przez lat 2 czyniła czystego dochodu rocznie 1000.	2000
2.	Karczma Dłuska przez 1 rok podobnej dla zniszczenia wydzierżawiona niebyła czyniła dochodu rocznego 300.	300
3.	Karczma Kędzierak dla podobnych przyczyn przez lat dwa wydzierżawiona niebyła rocznie po Złp 600.	1200
4.	Wieś Anielin ³⁶ będąc zupełnie zniszczona, przez rok jeden wydzierżawiona niebyła przyniosła straty.	200
5.	Karczma we Wsi Karolinie również jak wyżej zniszczona przez rok jeden wydzierżawiona niebyła utracono przeto.	350
6.	W mieście Mińska 4 Karczmy w czasie Wojny zniszczonych, które czystego dochodu z Dzierżawy czyniły Złp 20000 a że rok jeden zupełnie żadnego dochodu Dworowi nie czyniły za toż niedobór z Dzierżawy propinacji.	20000
7.	Dochód z wypieku ³⁷ czyniący czystego dochodu rocznego Złp 1000 a że przez lat dwa pobierany nie był przeto, za lat dwa utracono.	2000
8.	Razem z propinacji	26050
Niedobory z Dzierżaw		
1.	Z Domów 14 Dworskich w Mieście Mińska w czasie Wojny zniszczonych, które zajmowane był przez Urzędników i Officialistów Obwodu pobierano z jednego rocznie po Złp 200 a że przez jeden nie wzięto, zatem utracono.	2800

³⁵ **Propinacja** - wyłączne prawo właścicieli ziemskich do produkcji i sprzedaży wyrobów alkoholowych na terenie swoich dóbr. W praktyce oznaczało obowiązek wykupywania przez chłopów określonej ilości wódki i piwa w określonym czasie, w karczmie należącej do dworu. Prawo zostało zniesione w zaborze rosyjskim 1898.

³⁶ Obecnie: Anielina.

³⁷ **Dochód z wypieku:** właściciele Mińska posiadali prawa: „**Bannaria jura**, były to prawa służące właścicielowi gruntu jakoto: wyrabiania i szynkowania trunków w granicach tego gruntu, oraz możność zakazu i przymusu, ażeby nikt na jego gruncie trunków nie wyrabiał, nie szynkował, ani ich nie sprowadzał; obowiązek odbywania mlewa swego zboża przez mieszkańców tegoż gruntu w młynie właściciela, pieczenia chleba w pańskim piecu za opłatą i.t.p. Był to więc rodzaj służebności, znanych prawu niemieckiemu.” , dz. cyt. [w]: S. Orgelbranda, Encyklopedia powszechna z ilustracjami i mapami. T.2, Warszawa 1898, s.112., także w przypadku Polski miast lokowanych na prawie magdeburskim i chełmińskim Właściciele Mińska posiadali to prawo, z tego tytułu czerpali korzyści.

2.	Nie pobierany Czynsz od Mieszkańców Miasta Mińska przez rok jeden z posiadłości i gruntów wynoszący.	1000
3.	Nie odbierawszy Czynszu dla zniszczenia [od] Kolonistów i Włościan przez Wojnę roczny.	4000
Zniszczenia Roślin		
1.	W Oranżerii zniszczyło Wojsko Rosyjskie i b Polskie drzew zagranicznych i krajowych w wazonach będących to jest Cytryn, moreli, brzoskwiń, Pomarańczów, fig, winogron i kwiatów z doniczkami sztuk 697 wartość, których wynosi.	2600
2.	Zniszczenie ogrodu fruchtowego połamanie drzew owocowych wynosi.	1000
Co do Lasów		
1.	Obozując wciąż przechodzące walczące z sobą Wojska przez spalanie na ogniskach i budowanie baraków zniszczyły lasu młodocianego wartości.	2075
Folwark Niedziałka co do produktów		
1.	Żyta czystego ziarna zabrało Wojsko Rosyjskie korcy 50 korzec po Złp 25.	1250
2.	Pszenicy korcy 10 korzec po Złp 20.	200
3.	Jęczmienia Korcy 52 korzec po Złp 16.	840
4.	Owasy korcy 30 korzec po Złp 12.	360
5.	Grochu korcy 10 korzec po Złp 16.	160
6.	Gryki korcy 6 korzec po Złp 12.	72
7.	Żyta w snopie kup 300 zabrało Wojsko Rosyjskie częścią b. wojsko polskie tak do obozów i jako furaz kopa po Złp 18.	5400
8.	Jęczmienia w snopie kup 60 kopa po Złp 26.	1560
9.	Owsa kup 200 kopa po Złp 20.	4000
10.	Grochu fur 12 fura po Złp 33.	396
11.	Gryki fur 25 fura po Złp 7.	175
12.	Kartofli korcy 160 korzec po Złp 6.	960
13.	Sian nie zebrano w roku 1831 fur 200 przeto z powodu, iż obozując wojska Rosyjskie i b Polskie zupełnie wypasło fura po 15.	3000
Razem w Produktach		18373
Co do trunków		
1.	Wódki Szumówki ³⁸ Zabrało Wojsko Rosyjskie garnce ³⁹ 60 po Złp 4.	240
Razem w trunkach 240		

³⁸ **Wódka szumówka** - alkohol wytwarzany domowym sposobem, dwukrotnie destylowany.

³⁹ **Garniec** - jednostka objętości stosowana od średniowiecza. Nazwę wzięła od naczynia. 1 garniec nowopolski = 4 litry (od XIX wieku - po 1819 roku).

Sprzęty narzędzia Gospodarskie		
1.	Wozów nieszybowanych okutych zabrało Wojsko Rosyjskie 8 Wóz po Złp 18.	144
2.	Zaprzęgi do tychże wozów.	60
Razem w sprzętach		204
Co do Inwentarza		
1.	Koni 4 zabrało Wojsko Rosyjskie po Złp 126.	504
2.	Wołów roboczych zabrało też wojsko sztuk 10 po Złp 108.	1080
Co do		
1.	Karczma Niedziałka wnosząca czynsz czystego dochodu rocznie 2000 przez rok jeden stała pusta dla zaburzeń wojennych.	2000

Rekapitulacja

Folwark Mińsk

a	w Zabudowaniach	76428
b	w produktach	68444
c	w Trunkach	16450
d	w Wiktuałach	270
e	w sprzęt narzędzi Gospodarskich	25598
f	w Inwentarz	34080
g	w Propinacji	26050
h	Niedobór	7800
i	Zniszczenie Roślin	2700
j	Zniszczenie lasu	2075
Razem		259885

Folwark Niedziałka

a	Co do produktów	18373
b	Co do trunków	240
c	Co do Sprzętów i narzędzi Gospodarskich	204
d	Co do Inwentarz[a]	1584
e	Co do Propinacji	2000
Razem		22401

Huta Szklana Mińsk

a	Co do Sprzętów i narzędzi Gospodarskich	72
b	Co do Inwentarz[a]	1512

c	Co do szkła	300
d	Co do Propinacyi	2000
	Razem	3884

Folwark Mikanów

a	Co do Budowli	300
b	Co do Inwentarz[a]	432
	Razem	732

Folwark Mińsk, Niedziałka, Huta Szklana, 286902

Mikanów czyni ogółem.....13500

Suma300 402

Delegowany po zebraniu szczegółowo i do każdego folwarku podyktowanych JW. Hrabini Jezierskiej w Dobrach Mińsk kłęską byłej wojny Rewolucyjnej w roku 1831 zrzędzonych strat majątkowych zapytał się zeznającego czy to straty z miarkowane rzetelnie z możliwością zaprzysiężenia podyktował, czy to Hrabini Jezierska za takowe nie otrzymała już od Rządu, jakiego wynagrodzenia, który odpowiadał:-.

»Wszystkie straty majątkowe przez JW Hrabinie
 »Jezierską poniesione są przeze mnie iak »naj-
 »rzetelniej bez naruszenia sumienia zadyktowane,
 »które przysięgą potwierdzą zaś co [do] punktu
 czy »to JW. Hrabini Jezierska za podyktowane
 przeze »mnie zrzędzonej tej szkody otrzymała,
 od Rządu »jakie wynagrodzenie pod wykonan-
 niem przysięgi, »oświadczam, że za takowe
 żadnej bonifikacji nie »otrzymała. w Prawdzie
 wzięła już Hrabini Jezierska »od prawego Rzą-
 du wynagrodzenie też to tylko za »zabranie jej
 Inwentarza w liczbie Sztuk 200 i inne »przed-
 miota na, które bony, czyli raczej »pokwitowania
 posiadała – Straty od niniejszego podyktowane
 były gwałtownymi bez żadnych pokwitowań –
 Na co jako najrzetelnie podpisuje się –

Pieczęć miejska Mińska

Jan Płochocki XXX
 Przedemną Krzymowski
 [skrót Bur Delego]

Po przycięciu powyż[sz]ego zeznania delegowany Burmistrza zapytał, stawiających świadectwo to jest Kazimierza Trzaski, Stanisława Licińskiego Ławników, Andrzeja Woydygę, Jana Frelaka i Piotra Płochockiego czy gwałtownych zaborów przez Wojska wówczas obecni byli, na co jużci oni zgodnie odpowiedzieli:

Tak przysiądź, to możemy, iż podyktowane przez JP: Jan Płochockiego, wszystkie objekta w naszej obecności Wojska Cesarsko Rosyjskie i częścią b Polskie gwałtownym sposobem, nie dając żadnych pokwitowań, zabierały i [trwale] niszczyły, najrzetelniej czego własnoręcznie podpiszemy.

Kazimierz Trzaska
Stanisław Liciński

XXX Andrzeja Woydygę
XXX Jana Frelaka
XXX Piotra Płochockiego
przede mną Krzymkowski [Bur Delego]

pieczęć okrągła Miasta Mińsk

Opinia

Komisarz Obwodu Stanisławowskiego Po odczytaniu i rozważeniu protokołu Ninijszego tudzież [lustracji] względzie Zaprzysiężonej strat spisanej

[podpis nieczytelny]

JW. Maryanny Hrabiny Jezierskiej w Dobrach Mińsk w czasie wojny rewolucyjnej poniesionych opinie:

a Że Tej JW Harbini Jezierska w czasie rewolucji zachowywała się spokojnie.

b Że Dobra mińskie przez wypadki wojenne uległszy wielkiemu Zniszczeniu z okazji, że są przy samym trakcie militarnym Brzesko Litewskim położone, mimo wyłożonego znacznego Kapitału do pierwotnego stanu zamożnego nie są przyprowadzone;

- Że JW; Hrabina Jezierska posiada jeszcze Dobra Sobienie⁴⁰ w Obwodzie Łukowskim, ma Dzieci pięcioro.

⁴⁰ Obecnie: **Sobienie Jeziory** w powiecie otwockim.

c_Na Koniec, Że Też JW: Dziedziczka poniosła ogromne Straty, a za nie żadnego wynagrodzenia nie otrzymała; czyni dotychczas wydatki znaczne na ulepszenie Dóbr Mińska i utrzymanie pracy [w] gospodarstwie Włościan zubożonych bezustannym Kwaterunkiem Wojska, Zasługuje Sprawiedliwie na Udział wsparcia [dla] podniesienia upadłego Gospodarstwa.

[pieczęć Obwodu Stanisławowskiego]
Mińsk dnia 29 Czerwca 1834,

Zatwierdzam [podpis nieczytelny].

Działo się w Sądzie Pokoju
powiatu Siennickiego
dnia 26 Czerwca 1834

Sąd pokoju Powiatu Siennickiego

Na skutek Wezwania Pana Burmistrza Miasta Mińska z dnia 26 Czerwca Rb N782 do Śledztwa Strat majątkowych delegowanego Klęską Wojny w roku 1831 zeznanych, od sławiącego JW Jana Płochockiego odebrał przysięgę, wykonał na rotę –

*„Ja Jan Płochocki przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy Świętej Jedyńemu, iż w czasie zeszłej Wojny w roku 1831 zarządzone zostały Szkody JW Hrabini Jezierskiej Dziedzice Dóbr Mińska, przez Woyska Rosyjskie i częścią b: Polskie, które wynoszą **Złp 300402** Wyraźniej Złotych polskich trzy-kroćset-tysięcy Czteryśta dwa, Jak protokole śledczym z dnia 13 Czerwca Rb po szczególe wykazano – Przysięgam oraz: że za takowe straty nikt wprzód ani teraz jako, i też JW. Hrabini Jezierska Dziedziczka żadnego wynagrodzenia nieodebrana – Tak mi dopomóż Panie Boże i niewinna Syna Jego męka do zbawienia duszy Mojej amen –[„]*

Po wykonaniu przysięgi protokół przez stawiającego i Sąd podpisany został

XXX znaki Jana Płochockiego

In file: Grzebowilk

Paweł Kostelski – Grzebowilk

Podsędek [podpis nieczytelny]

Następnie stawili się Kazimierz Trzaska, Stanisław Liciński, Andrzej Woydyga, Jan Frelak, Piotr Płochocki Świadkowie, którzy po stosownem napomnieniu wykonali przysięgę na rotę –

„Ja Kazimierz Trzaska, Stanisław Liciński, Andrzej Woydyga, Jan Frelak, Piotr Płochocki Świadkowie, przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy Świętej Jedyńemu: iż dostatecznie mi wiadomo jako w roku 1831 Woyska Rosyjskie i częścią b

Polskie w Folwarku Mińsk, Niedziałka, Huta Szklana i Mikanów zrzędziły znaczne straty przez spalenie, rozebranie różnych budowli zabranie Zboża wszelkiego gatunku, Inwentarza żywego, sprzętów gospodarskich, szkła, Roślin, nie wiadomo Mi jednak, ile by te straty po obliczeniu ich na pieniądze wynosiły – Przysięgam oraz: iż widzieć ani słyszeć Mi się nie dało: aby JW. Hrabini Jezierska Dziedziczka Dóbr Mińska za poniesione straty otrzymała, jakie wynagrodzenie – Tak mi dopomóż Panie Boże i niewinna Syna Jego męka do zbawienia duszy Mojej Amen – [„]
Po wykonaniu przysięgi protokół przez stawiających i Sąd podpisany został –

Kazimierz Tzeaska
Stanisław Liciński

XXX znaki Andrzeja Woydega
XXX znaki Jan Frelak
XXX znaki Piotr Płochockiego

in file Grzebowilk

Paweł Kostelski
Podsędek [nieczytelny podpis]
[Sądu] Siennickiego

Grzebowilk [podpis nieczytelny]

Fotografia pierwszej strony protokołu, z widocznym znakiem stemplowym oraz w części dolnej widocznym podpisem Jana Norwida ojca Cypriana Kamila Norwida.

